

- *Unha poboación do anostráceo *Tanymastix stagnalis* (Linnaeus, 1758) (Anostraca: Tanymastigidae) no Alto da Groba (Baiona, Pontevedra)*
- *Orixe do curro de San Cibrán ou da Portavedra, parroquia de Santa Baia das Donas, Gondomar*
- *Territorios e identidades. Arte rupestre ó norte e ó sur da Serra do Extremo*
- *A “Ameaza Eólica” na Serra da Groba... da Serra ameazada á Serra Liberada?*
- *Unha reliquia toponímica na ábsida da igrexa de San Cristovo en Couso*
- *Laborías mineiras galaico-romanas no dique de Urgal: unha minaría superficial de xacementos superxénicos de ouro.*
- *O adel do concello de Baiona*
- *O protestantismo no Val Miñor. A avanzada de Morgadáns*
- *A Represión Franquista en Gondomar*
- *Rafael Alonso no Parador de Baiona*
- *I Concurso Fotográfico do IEM, Paisaxe e Territorio*

Unha poboación do anostráceo *Tanymastix stagnalis* (Linnaeus, 1758) (Anostraca: Tanymastigidae) no Alto da Groba (Baiona, Pontevedra)

AGUSTÍN FERREIRA LORENZO¹

RESUMO

*Se aporta información sobre la presencia de *Tanymastix stagnalis* (Linnaeus, 1758) no Alto da Groba (Baiona, Oia, Pontevedra).*

PALABRAS CHAVE: *Anostraca, Tanymastix, Baiona, Galicia, NO España.*

ABSTRACT

*Information is provided on the presence of *Tanymastix stagnalis* (Linnaeus, 1758) in Alto da Groba (Baiona, Oia, Pontevedra).*

KEY WORDS: *Anostraca, Tanymastix, Baiona, Galicia, NW Spain.*

¹ agufelo@gmail.com

O Alto da Groba é un espazo natural, fronteira das bisbarras do Baixo Miño e do Val de Miñor; pertence aos municipios de Oia e Baiona, e sitúase a uns 600 m de altitude (Álvarez Soaje, 2007). Frecuentemente os ventos sopran con certa intensidade e iso leva a que a sensación térmica non se corresponda coa temperatura real do lugar. Mesmo no verán, ás veces resulta desagradable por mor do vento do norte. Mais, o que para nós pode ser unha molestia, para algúns seres é unha bendición.

No mes de outubro do ano 2012, realizamos unha das habituais prospeccións que periodicamente vimos facendo os integrantes do grupo de traballo de ANABAM¹ pola mencionada zona. Aínda que o obxectivo era centrarnos no sapo de esporóns, *Pelobates cultripes* Cuvier, 1829, por ser este o único lugar do Val de Miñor/Baixo Miño onde está localizada a especie (VV. AA., 2019), non desaproveitamos a recollida de datos das demais especies que, nas nosas visitas, podemos atopar, tanto da flora como da fauna.

Na saída daquel día, sábado 13 de outubro, tiñamos por obxecto comprobar a presenza de cágados de sapo de esporóns nas tres charcas de augas pluviais que hai na zona. Así que peneiramos a auga coas nosas ferramentas de campo, rudimentarias e improvisadas, formadas por coadoiros domésticos, dos utilizados nas cociñas das casas, que amarramos nunha vara, como se dun ganapán se tratase. Fixemos varias pasadas unha e outra vez, sacando en cada unha delas cágados de distintos tamaños, sen prestar maior atención a outras formas de vida que puideran vir mesturadas co lodo. Ata que, por aquilo da curiosidade, reparamos nuns pequenos “bichiños” alongados, claros, que se movían entre o material lamacente. Era a primeira vez que os observabamos e, por suposto, naquel entón non tiñamos idea de que podería tratarse, agás de que eran seres vivos. Decidín coller uns cantos e levalos a casa para velos con máis detalle. Si, eran como pequenos camaróns. Na parte superior, o que vén sendo o dorso, estaban cruzados lonxitudinalmente por unha liña escura. Os apéndices que tiñan a un e outro lado non paraban de se mover, o que lles permitía desprazarse polo pequeno recipiente. Nalgúns dos individuos destacaba unha especie de “boliña” vermella, moi visible, rechamante, que máis tarde soubemos que era o ovisaco e, polo tanto, tratábase de femias.

Mais, que viñan sendo eses “bichiños”? Indagamos un pouco na procura de coñecer algo máis deles, buscamos na bibliografía e mergullámonos na internet. Ata que, por casualidade, demos con outros semellantes que se vendían como alimento para os peixes dos acuarios domésticos, chamados artemias, *Artemia salina* (Linnaeus, 1758), moi coñecidos polos afeccionados á acuafilia. Pero as artemias teñen unha particularidade, viven en augas salinas, namentres que os “nosos” son de auga doce e, neste caso concreto, de charcas que no verán poden, mesmo, secarse, charcas temporais (Culioli *et al.*, 2006; Pérez-Bilbao *et al.*, 2015;). Ben, o caso é que, finalmente, conseguimos saber o que tiñamos entre mans: uns seres que están neste planeta moitos anos antes de que aparecese o home sen apenas ter cambiada a súa forma ancestral, seres procedentes do Xurásico, isto é, de hai máis de douscentos millóns de anos. Consequimos así coñecer por primeira vez os *Tanymastix stagnalis* (Linnaeus,

1 Asociación Naturalista “Baixo Miño”. <http://www.anabam.org/>

1758), de pouco máis dun centímetro de longo, que precisan de augas frías, cuxa temperatura non supere os 16 °C (Alonso, 1966). Desenvólvense en charcas de pouca profundidade e de auga doce. Charcas estacionais. E se o hábitat no que viven está formado por charcas estacionais, que en período de seca poden permanecer días, meses e mesmo anos, baleiras, como é que, cando veñen novamente as chuvias, podemos ver novamente os *Tanymastix*? Pois non é de estrañar, porque esta especie é de vida curta aparecendo ao comezo da inundación e logo xa non se ven (García de Lomas *et al.*, 2015). As diferentes formas de vida adáptanse a infinidade de condicións ambientais e, no caso dos *Tanymastix*, non ía ser unha excepción. Os seus ovos poden permanecer, como quistes ou ovos de resistencia (Perez-Bote *et al.*, 2008), dende unhas horas ata anos, ese vai ser o éxito da súa presenza nas charcas que cada ano poden chegar a estar completamente secas durante tempadas máis ou menos longas.

Nin que dicir ten que aquel “descubrimento” resultou ser, para nós, un novo aliciente, máxime porque, ata ese momento, apenas había algunha cita en Galicia destes anostráceos, mesmo hoxe en día a cousa nesta comunidade está en panos menores, como se adoita dicir. De momento, para o Val de Miñor/Baixo Miño, e ata onde sabemos, o Alto da Groba é o único lugar onde se atopa a especie, o que fai que este enclave, siga sendo de vital importancia para a biodiversidade do suroeste galego, en xeral, para a supervivencia desta fauna tan especializada en hábitats moi inestables (Pérez-Bote *et al.*, 2005).

Agradecementos: A Juan Pino, pola axuda bibliográfica.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- ALONSO, M. (1966). *Crustacea, Branchiopoda*. Tomo VII. Fauna Ibérica, Madrid. 486 pp.
- ÁLVAREZ SOAJE, MIGUEL (2007). Senderos y caminos. 35 rutas inéditas por Galicia. Ed. Nigra Trea. 376 pp.
- CULIOLI, J. L.; FOATA, J.; MORI, C.; ORSINI, A. & MARCHAND, B. 2006. Temporal succession of the macroinvertebrate fauna in a corsican temporary pound. *Vie et Milieu-Life and Environment*, 56(3): 215-221.
- GARCÍA-DE-LOMAS, J.; SALA, J.; GARCÍA, C. M. & ALONSO, M. 2015. CLase Branchiopoda. Orden Anostraca. Ibero Diversidad Entomológica @ccesible, *Revista IDE@-SEA*, 67: 1-12.
- PÉREZ-BILBAO, AMAIA; JOÃO BENETTI, CESAR & GARRIDO, JOSEFINA (2015). Assessment of the effects of the dry period on the faunal composition of aquatic macroinvertebrate assemblages in two temporary ponds in NW Spain. *Journal of Limnology* 74(3):467-476.
- PÉREZ-BOTE, J.L.; MUÑOZ, A., MÉNDEZ, E., ROSO, R., MARTÍN, A.B., ROMERO, A.J. & LÓPEZ, M.T. (2005). Grandes branquiópodos: importancia ecológica y conservación. *Ecosistemas*, 14(2): 168-176.
- PÉREZ-BOTE, J. L.; MUÑOZ, A.; GARCÍA, J. M.; RODRÍGUEZ, S. & ROMERO, A. J. (2008). Distribución y abundancia de los huevos de resistencia de *Triops*

cancriformis mauritanicus Ghigi, 1921 y *Branchipus cortesi* Alonso & Jaume, 1991 (*Crustacea, Branchiopoda*) en una laguna temporal del suroeste de la península Ibérica. *Limnetica*, 27(1): 57-64.

VV. AA. (2019). Novena actualización do Atlas dos anfibios e réptiles de Galicia. Período 2005-2019. *Sociedade Galega de Historia Natural*. 102 pp.

Qr do vídeo: *Tanymastix*. <https://www.youtube.com/watch?v=f1LikxbXBpQ>

